

Nagyszüleim mesélték - családi történet a kommunista korszakból

Ünnepi vendégségben voltunk a Kurucz nagypapáéknál. A nagypapa különösen szereti ha mesélhet, és persze mi szívesen hallgatjuk. Beszéd közben szó esett a falunk, Bácskossuthfalva 1786-beli alapításáról és az elmúlt időszakokról.

Nagypapám szóba hozta a történelmi változásokat a mi kis délvidéki falunkról. Szóba jött az elbeszélésében a legutolsó szocialista-kommunista diktatúra története, fejleményei. Mesélte, hogy testvérével, Jánossal együtt, aki pár hónapos volt a II. Világháború befejezése előtt, elég szűkös körülmények között élték át ezt a gyötrelmes periódust.

Édesapjuk orosz fogságban töltött öt esztendőt (1944.-1949. máj.). 1943-ban behívást kapott a Honvédségbe. Mivel volt földjük, ezért kisebb földbirtokosoknak számítottak a 24 hold zsíros délvidéki földdel. Édesanyja családjából csak az édesanyja és a nagymamája éltek. Mind együtt laktak a nehéz időkben. Abban az időben ez így volt természetes. A férfiak a háborúban voltak, a nők végezték a munkákat a ház körül, a földeken és nevelték a gyerekeket. Nehéz sorsuk volt, minden munka rájuk hárult. Ezért is volt jó, ha a családtagok összefogtak otthon.

A háború előtti években jószágból sem volt hiány, azonban a szűkös időkben alig maradt a háznál négy lábú állat. Mivel a nagypapa még fiatal fiúcska volt nem tudott bizonyos nehéz munkákat elvégezni, ezért segédbejáróra kellett kiadni a kevés kis pénzükből. Ez a bejáró segített a fiatal nagypapának szétszerelni és elrejtetni a nagy becsben tartott kerékpárját az illetéktelenektől. A bejáró egészen az Orosz és Partizán erők bevonulásáig segédkezett a ház körüli munkák elvégzésében. A hatalmat ezután átvette a Jugoszláv-Partizán „közhatalom”.

Megjött a sokak számára várt szociális forradalom, de a földbirtokos családok semmi jót nem remélhettek. Elkezdődtek a „padlás felsöpérések”, ami abból állt, hogy az úgynevezett pribékek kivonultak és a padláson fellelhető élelmet az utolsó morzsáig elvitték a háztól.

Egyik éjjel kb.1 óránál járhatott az óra mutató, amikor nagypapámék arra riadtak, hogy valaki nagyon erősen ütögeti, szinte döngeti az ablakot, ez kopogásnak a legkisebb jóindulattal sem volt nevezhető. Két szintén beszervezett ember állt a ház előtt. Az egyik dédanyám nevét kiáltozta: „Julis rögtön gyere velünk!” Dédanyám felöltözött és elindult a két Milicija által közrefogva a Községházára. Ekkor még, ebben az időben még község volt a mi falunk, ahol a lakosság száma meghaladta a nyolcezer főt. Falunkhoz mint községhez akkor még négy falu volt hozzácsatolva; Szokolac, Gornja Rogatica, Pacsér és Krivaja.

A Községháza épülete előtt várakoztak a dédanyám sorsára jutott feleségek akiknek a férjeiket elhurcolták katonának. Egyszer csak dédanyám nevét kiáltották; „Julis, azonnal gyere be!” Belépett az irodába, ahol szemben találta magát a beszolgáltató bérencekkel és a már jól ismert Miliciják közül kettővel. Dédanyámat ezekkel a szavakkal illették: „Julis, holnap reggel megjelenisz a piactéren a Partizán beszolgáltató bizottság előtt és beszolgáltatsz 500 kg búzát és 5 disznót!” Dédanyám megrökönyödve mondta, hogy ennyit bizony nem tud beszolgáltatni, mert nem marad mit enni! Erre az egyik Milicija egy hirtelen mozdulattal elkapta a haját, kitépett egy tincset a hajából, mire dédanyám összeesett és a földre zuhant. A pribékek amint tudomást szereztek arról, hogy betakarított gabona került a házhoz már siettek is felsöpörni a padlást. Ezeknek a gonosz, erre a célra használt embereknek az volt a dolguk, hogy lessék, figyeljék az embereket, házakat, hogy visznek, hol vesznek valamit, amit elvehetnek a dolgozó emberektől.

A dédanyám, egyik betakarítás alkalmával elhívta a háznál régebben dolgozó férfit, hogy segítsen elrejtetni némi gabonát a pribékek elől. A bejáró segített is az ígért béréért. A bejáró férfi és családja nem rendelkezett földtulajdonnal, ezért beszervezték őt is a pribékek dicső soraiba. Egyszer újra kivonultak a pribékek, akik tudták, hogy merre kell menni gabonáért, amit meg is találtak a rejtkehelyen. Dédanyám kétségbeesett, de rögtön tudta, hogy beszervezték a háznál régóta dolgozó férfit is...

A kötelező beszolgáltatások is folytatódtak, amit a család úgy tudott átvészelni, hogy dédanyám gabonáért elcserélte dédapám ruháit. A faluban a beszolgáltató bérencek mindig kivették a jussukat a beszolgáltatásból, ezért ők bármikor nagyon szívesen adtak pénzéért, ruháért, stb. cserébe gabonát vagy jószágot...

Így ment ez abban az időben, de, hogy még csavarjanak egyet a szerencsétlen dolgozó embereken, újabb, szerintük hasznos fordulatot találtak ki.

Következett tehát azokra nézve egy szerencsétlen fordulat, akiktől még nem vették el a földjeiket, most őket kényszerítették arra, hogy társuljanak be az újonnan megalakult szövetkezetbe. Akik igent mondtak, azoknak annyiból lett könnyebb az életük, hogy megszabadultak, mentesek lettek az éjszakai zaklatásoktól és mindenféle kellemetlen dolgoktól. Azonban sokan nemet mondtak, mert a mi falunkban akinek ebben az időben földje volt, szinte mind a falunk 1786-ban történt alapítása során érkeztek és keményfejű kunok voltak, és a mai napig is azok vagyunk! Akik tehát nemet mondtak, felkészülhettek a sorozatos zaklatásokra.

Időközben a dédapám hazakerült az orosz hadifogságból, egyenesen egy szibériai „átjavító táborból”. Dédapám rossz fizikai állapota miatt került haza. Mindössze huszonkilenc kilogrammosan vergődve jutott haza! Száz emberből átlagosan húsz maradt életben. A család alig tudta felismeri, már teljesen elvesztették a reményt arra, hogy újra találkozzanak még az életben. Természetesen óriási volt az öröm, hogy hazajött. Szegény dédapámnak ennek ellenére még azonban sokáig viselnie kellett, nem tudta levenni az orosz fogoly öltözetét, mert dédanyám már az összes ruháját elcserélte. Nem volt sem pénzük sem anyaguk új ruha varrására.

A földeket nem szolgáltatták be, pénzük nem volt segítő felbérletre ezért dédapám és az időközben cseperedő nagypapám dolgoztak a földeken, már amennyit győztek elvégezni. Nem volt egyszerű, mert dédapám soha nem tudta visszanyerni háború előtti alkatát, nagypapám pedig még fiatal volt. Amiért nem szolgáltatták be a földjeiket számtalan nehézségbe ütköztek.

Telt-múlt az idő. Nagypapám kijárta az általános iskolát a falunkban, ahol abban az időben a diákok száma meghaladta az ezer főt. Nagypapám Szabadkára szeretett volna járni a közigazdasági középiskolába. Kisbirtokos családból származó fiataloknak szinte egyenlő volt a nullával a továbbtanulás esélye. Ez úgy működött, hogy minden diák vitt egy úgynevezett kék borítékot, amit a beíratkozás napján kellett átadni. Ezt a borítékot a Községházán adta ki egy hivatalnok. Senki sem tudta azt, hogy mit tartalmaz ez a boríték. Azt lehetett a nagypapámnak csak sejteni, hogy nem sok jót tartalmaz. Szerencsésnek tűnt a helyzet, mert felvették az iskolába. Sajnos nem volt ez végleges. Később nagypapámat a középiskola második osztályának elvégzése előtt elbocsájtották, indok nélkül.

Nagypapám felnőtt korában tudta elvégezni a középiskolát.

Minden egyes beszélgetést élvezek a nagypapámmal, mert úgy gondolom, hogy fontos számunkra, hogy tisztában legyünk a múltunkkal, származásunkkal és azzal az úttal ami az őseink háta mögött áll.

Történt: Vajdaság (Jugoszlávia), Bácskossuthfalva

Tanuló: Kurucz Árpád

Iskola: III. Béla Gimnázium Baja

Osztály: 12.c

Tanár: Jakab József

2017.08.18. Bácskossuthfalva - Baja